

U skladu sa odredbama člana 12. i člana 15. Pravilnika o uvođenju, kategoriziranju i dodjeljivanju nagrada Fondacije „Idriz Jakupović“, na osnovu Izvještaja Komisije za dodjelu nagrada za životno postignuće iz naučnog rada „Scientia fundatio“, u cilju promoviranja najviših civilizacijskih vrijednosti i postignuća u društvu u kategoriji naučni rad, Upravni odbor Fondacije „Idriz Jakupović“ na svojoj 14. sjednici koja je održana dana 02.04.2018.godine u Prijedoru, donio je s l j e d e ć u

ODLUKU

**o dodjeli nagrade za životno postignuće iz naučnog rada
„Scientia fundatio“**

n a i m e

BOŽIDAR STAVRIĆ

iz Republike Srbije.

Obrazloženje

Komisija za dodjelu nagrade za životno postignuće iz naučnog rada „Scientia fundatio“, u sastavu: Akademik prof.dr.sci.Esad Jakupović, univerzitetski profesor (Bosna i Hercegovina), predsjednik, Akademik prof.dr.sci.Vinko Kandžija, univerzitetski profesor (Hrvatska), član, prof.dr.sci.Enes Hašić, univerzitetski profesor (Bosna i Hercegovina), član, prof.dr.Hasan Mahmutović, univerzitetski profesor (Bosna i Hercegovina), član, prof.dr.sci.Bojan Rosi, univerzitetski profesor (Slovenija), član, prof.dr.sci.Vlatka Bilas, univerzitetski profesor (Hrvatska), član, prof.dr.sci.Dinko Ćorluka, univerzitetski profesor (Bosna i Hercegovina), član, imenovana je od strane Upravnog odbora Fondacije „Idriz Jakupović“ odlukom broj: 03-02/2018 od 16.02.2018.godine da izvrši postupak vrednovanja nominiranih kandidata za dodjelu nagrade Fondacije u datoj kategoriji.

Za predmetnu nagradu Fondacije, u užem krugu izbora, nominirana su tri kandidata i to: Božidar Stavrić iz Srbije, Šefkija Berberović i Lazo Roljić, oba iz Bosne i Hercegovine.

Komisija je, u skladu sa datim Kriterijima (interni broj:KKDN-01-1/2018), izvršila vrednovanje nominiranih kandidata i zaključila da nominirani kandidat Božidar Stavrić ima najveći rang osvojenih bodova, o čemu je sačinjen Izvještaj imenovane Komisije broj: N-2/ScF od 30.03.2018.godine, koji je upućen Upravnom odboru Fondacije na razmatranje i usvajanje.

Razmatrajući predmetni Izvještaj Komisije, Upravni odbor Fondacije je na svojoj 14. sjednici koja je održana dana 02.04.2018.godine odlučio kao u dispozitivu.

U prilogu se dostavljaju relevantni biografski podaci o dobitniku nagrade.

Broj odluke Upravnog odbora: 02-05/2018

Datum Odluke: 02.04.2018. godine.

Direktor Fondacije

Dr.med.dent.Ajdin Jakupović

Predsjednik Upravnog odbora Fondacije

Prof.dr.sci.Sanel Jakupović

PRILOG

uz Odluku Upravnog odbora Fondacije za stipendiranje učenika i studenata „Idriz Jakupović“ o dodjeli nagrade za životno postignuće iz naučnog rada „*Scientia fundatio*“, broj: 02-05/2018 od 02.04.2018. godine

BIOGRAFSKI PODACI O DOBITNIKU NAGRADE „SCIENTIA FUNDATIO“

BOŽIDAR STAVRIĆ

Fotografija Božidar Stavrić

Prof.dr.sci.Božidar Stavrić, profesor emeritus je rođen 6. januara 1939. godine u Tuzli, u porodici zanatlije-krojača. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Brčkom. Školske 1957/58. godine upisao se na Ekonomski fakultet u Beogradu, gdje je redovno studirao prve tri godine, a zatim prešao na vanredne studije zbog zaposlenja u svojstvu šefa službe plana i analize u industrijskom preduzeću. Po odsluženju vojnog roka zaposlio se u Prehrambenom kombinatu u Brčkom na mjestu rukovodioca sektora plana i analize. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Beogradu i odmah potom se upisao na postdiplomske studije na Ekonomski fakultet u Subotici. Magistrirao je 1970. godine, odbranivši tezu pod naslovom Problemi mjerenja poslovnog uspjeha na današnjem stepenu razvijenosti i organizovanosti mezoekonomije u Jugoslaviji.

Godine 1969. prešao je na rad u Industrijsku klaonicu i hladnjaču u Brčkom u svojstvu prinudnog upravnika, zadržavajući mjesto nastavnika na Višoj ekonomsko-komercijalnoj školi, gdje je radio u nastavi od 1965. godine. Sa 1. januarom 1972. godine prelazi u stalni radni odnos na Višu ekonomsko-komercijalnu školu u Brčkom u svojstvu profesora više škole. Istovremeno obavlja i dužnost glavnog i odgovornog urednika Glasnika, časopisa koji izdaje Viša ekonomsko-komercijalna škola i Društvo ekonomista sjevero-istočne Bosne. U junu 1973. godine izabran je za zamjenika direktora škole i na toj dužnosti ostaje do prelaska na Tehnološko-metalurški fakultet u Beogradu, 1. aprila 1974. godine, gdje je izabran za asistenta za predmet Osnovi ekonomike i organizacije preduzeća. Iste godine izabran je za docenta u dopunskom radnom odnosu na Ekonomskom fakultetu Brčko Univerziteta u Tuzli.

Božidar Stavrić je doktorirao u junu 1978. godine, odbranivši doktorsku disertaciju pod naslovom Poslovni efekti ciklusa reprodukcije u složenim organizacijama udruženog rada.

NAUČNI RAD I REZULTATI

Profesor B. Stavrić je izuzetno plodan i uspješan naučni radnik i stvaralac. Opus njegovih radova obuhvata veoma veliki broj bibliografskih odrednica, sa sljedećim karakteristikama:

(1) Vremenski raspored ovih radova ukazuje na kandidatovu sistematičnost i dosljednost: oni su raspoređeni na jedan period od skoro četrdeset godina, sa skoro istom gustom kroz cijeli taj period. Ovo otkriva karakternu crtu autorovu, kao naučnog stvaraoca koji ne radi kampanjski, kome je nauka značajan dio ličnog života.

(2) Višestranost naučne orijentacije je drugo karakteristično obilježje kandidatovog rada i stvaralaštva. On ne njeguje nauku zbog nauke. Podjednako mu je važno prenošenje te nauke drugima. Otuda pedagoški rad zauzima isto tako značajno mjesto u njegovom stvaranju kao i njegovanje nauke i ostvarivanje naučnih rezultata: u istom ovom periodu on stalno i pedagoški radi, predaje, počev od srednjih škola, preko viših škola, univerziteta, u redovnoj nastavi, u postdiplomskoj i andragoškoj nastavi, u mentorstvu na diplomskim, magistarskim radovima ili doktorskim disertacijama i slično. Treću komponentu u ovoj višestranorijentaciji čini stručni rad u privrednoj praksi: teorijska dostignuća uspješno prenosi u tekući privredni život svojim

timskim radom na brojnim projektima za potrebe preduzeća i drugih društvenih organizacija, što je vidno i iz priloženog spiska radova.

(3) Svoju naučnu zrelost kandidat ispoljava i svojim sistemom naučnih disciplina u oblasti ekonomske teorije i ekonomske prakse, koji sadrži niz originalnih naučnih koncepata. On je prvenstveno orijentisan na teorijsku obradu sveukupne ekonomske i organizacione problematike preduzeća kao mezoekonomskog sistema imanentnog tržišnoj privredi. Na nivou preduzeća on sistematizuje naučne discipline i razvrstava ih u tri osnovne grupe – ekonomske, organizacione i upravljačke. Ali, preduzeće ne posmatra kao izolovan sistem već kao podsistem makroekonomskog sistema. U tome podsystemu on stalno sagledava i prati dvije osnovne aktivnosti – tehničku i ekonomsku. Predmet njegovog interesovanja i naučne obrade je ova posljednja. Težište njene obrade je na nivou podsystema – na nivou preduzeća. Međutim, on uviđa svu težinu i značaj veza podsystema preduzeća i makroekonomskog sistema te, shodno tome, obrađuje i onu makroekonomsku problematiku koja ne može da se zaobiđe na liniji tih veza: struktura ekonomskog sistema – mikroekonomija, mezoekonomija, makroekonomija, ekonomska stvarnost i odnosi proizvodnje, nacionalni dohodak kao vrijednosni izraz rezultata društvene reprodukcije, društvena reprodukcija i cirkulisanje vrijednosti u reprodukciji, funkcija kamate u procesu upravljanja kruženjem sredstava u reprodukciji, menadžment kao upravljački sistem imanentan tržišnim kriterijumima poslovanja, i dr.

(4) Značajan je i originalan pedagoški profil kandidata: on je ekonomist u procesima tehničkog obrazovanja. Vjerovatno jedan od rijetkih – ako ne i jedini – ekonomist koji je uspio da izgradi pedagošku disciplinu potrebnu inženjerima i privrednoj praksi uopšte, disciplinu inženjerske ekonomije, uspio je da tu disciplinu nametne i afirmiše na tehnološkim fakultetima u Beogradu, Banjaluci, Boru, Prištini i Tuzli, da se u nastavi pojavi i afirmiše, ne sa osnovima, već sa univerzitetski koncipiranom ekonomikom i organizacijom proizvodnje, kao i menadžmenta, na nivou koji mu je omogućio da i kao mentor uspješno izvodi magistre i doktore nauka u svojoj oblasti. Koliko nam je poznato, ni na jednom drugom tehničkom fakultetu u zemlji ekonomist-pedagog nije uspio da dignu ovu naučnu disciplinu do toga ranga.

(5) Profesor B. Stavrić nije ništa manje revnostan ni kad su u pitanju praćenje tekućih naučnih dostignuća: on učestvuje u brojnim simpozijumima, seminarima i drugim oblicima naučnih skupova, najčešće sa prezentiranim sopstvenim radom.

(6) Međunarodna saradnja takođe nije zanemarena u Stavrićevom istraživačkom i pedagoškom radu, što potvrđuju njegovi radovi navedeni u priloženom Spisku naučnih i stručnih radova.

(7) Svoju ulogu u afirmaciji nauke i struke u oblasti ekonomije, organizacije i menadžmenta profesor Stavrić proširuje i na polje publicistike. Naime, od ranih godina svog radnog angažovanja bio je urednik većeg broja naučnih i stručnih publikacija. U tom kontekstu bio je skoro dvije decenije glavni i odgovorni urednik časopisa Direktor, koji je izdavao Privredni pregled u Beogradu, a danas obavlja takvu dužnost u dva ugledna časopisa i to: Novi EKONOMIST u izdanju Fakulteta spoljne trgovine Univerziteta u Istočnom Sarajevu i časopisa LIDER – DIREKTOR koji, nastavljajući tridesetosmogodišnju tradiciju izlaženja časopisa Direktor, izlazi u Novom Sadu. Takođe, član je redakcije Serbian Journal of Management, internacionalnog časopisa za teoriju u praksu menadžmenta, koji izdaje Tehnički fakultet u Boru, Univerziteta u Beogradu. U svom dugogodišnjem radu, prof. B. Stavrić bio je recenzent većeg broja naučnih i stručnih djela, univerzitetskih udžbenika i monografija, kao i projekata i studija. Takođe, bio je predsjednik ili član komisija za izbor nastavnika na Tehnološko-metalurškom fakultetu u Beogradu, Fakultetu organizacionih nauka u Beogradu, Tehnološkom fakultetu u Banjaluci, Ekonomskom fakultetu u Prištini, Ekonomskom fakultetu u Banjaluci, Fakultetu poslovne ekonomije Bijeljina, Ekonomskom fakultetu na Palama i dr.

(8) Na kraju, ali ne na posljednjem mjestu po značaju, treba ukazati i na posebno njegovanje stila i jezika u radovima ovog autora. On je jedan od rjeđih autora naučne i stručne literature koji literarnu stranu izlaganja svojih misli diže na nivo uglednih književnih djela.

NAUČNI DOPRINOS

Ako želimo da rekapituliramo najznačajnije naučne doprinose profesora B. Stavrića, pomenute u analizi odabranih radova, konstatovaćemo da se oni svode na sljedeće:

(1) Koncept teorije spiralnog kretanja odnosa između sfere proizvodnje i sfere razmjene značajan je za sagledavanje destabilizovanja privrede. To potvrđuje karakter inflacionih udara u prethodnim periodima.

(2) Podsystemi kontrole funkcionisanja pojedinih elemenata ekonomskog sistema (proizvodnja – robni promet – novčani promet) važni su s metodološkog stanovišta: oni omogućuju mjerenje dejstva užih faktora u svakom od ovih podsystema, posebno onih koji izazivaju najjače udare u inflaciji.

(3) Sistem upravljačke i poslovne koordinacije, koji autor postavlja, sračunat je na organizaciono regulisanje odnosa između podsystema menadžmenta i podsystema poslovnog izvršenja.

(4) Stratifikacija proizvodnih kapaciteta i njihovog korišćenja u dinamici ispoljava se kao odnos tehničkih sistema i njihovih podsistema. Ti podsistemi se diferenciraju sa različitim specifičnostima, zavisno od toga na kom nivou se koristi kapacitet.

(5) U domenu troškova autor je došao do zaključka da se u dinamici nekih njihovih vrsta (vrsta relativno fiksnih troškova), umjesto prave linije koja bi bila funkcija dinamike obima proizvodnje, javlja kriva, kao rezultat lomljenja te prave linije. Ova lomljenja su različita i po svojim amplitudama i po rasponima između obima dvaju sukcesivnih slojeva proizvodnje, jer relativno fiksni troškovi nastaju u funkciji organizacione strukture korišćenja proizvodnog kapaciteta.

(6) U teoriji troškova poseban doprinos je u konstruisanju matematskih formula za pojedine metode kalkulacije. U dosadašnjoj teorijsko-metodološkoj literaturi metode kalkulacije su bile poznate, ali u njoj nije bilo sličnih formula.

(7) Na nivou makroekonomskih analiza treba istaći kao značajan prilog koncepta o tripartitnom prilazu makroekonomiji, (sa koautorom D. Penezićem): (1) ekonomska struktura, (2) ekonomski sistem i (3) ekonomska politika.

(8) Visoka «tržišnost» postaje negativna u slučaju ako se robno-novčane transakcije vrše između pojedinih organizacionih dijelova unutar jednog preduzeća.

(9) Kumulacija novčanih sredstava u proizvodnoj fazi ciklusa reprodukcije, po pravilu, ima pozitivno dejstvo: racionalizacija i povećanje proizvodne snage rada, dok slična kumulacija u prometnim fazama (robnoj i novčanoj) češće ima negativno nego pozitivno dejstvo.

(10) Ako se, uvođenjem tržišnosti na nivou agregatnih jedinica, dovodi do pomjeranja proporcija između sredstava proizvodne i sredstava prometne faze u korist ove posljednje, to najčešće ima za posljedicu obaranje mezoekonomskog kvaliteta.

(11) Mjere društvene ingerencije u proizvodne faze ciklusa reprodukcije po pravilu doprinose racionalizovanju proizvodnje i društvenom progresu; u prometnim fazama takve mjere mogu biti racionalne samo ako ne povećavaju već smanjuju broj i volumen robno-novčanih kupoprodajnih transakcija.

(12) Značajan metodološki doprinos jeste formulisanje 27 originalnih algoritamskih izraza na osnovu kojih je postavljeno 76 modela za mjerenje poslovnih efekata kako interakcija vrijednosnih tokova u složenim organizacijama, tako i efekata kašnjenja pod dejstvom interakcija. Ovi algoritmi i modeli su primenjivi u svakom preduzeću, iako su istraživanja vršena na uzorku.

(13) Sistemizovanje učenja o menadžmentu kao upravljačkom sistemu svojstvenom svim organizacijama, a posebno u poslovnim subjektima tržišne privrede. To je ispoljeno u radovima posvećenim opštem, preduzetničkom i korporativnom menadžmentu.

Treba naglasiti da je profesor B. Stavrić do navedenih doprinosa uvijek dolazio sistematskom analizom pojave koju je istraživao i dijalektički izvedenim zaključcima na osnovu te analize.

NASTAVNO-PEDAGOŠKA I DRUŠTVENA AKTIVNOST

Već 1961. godine Božidar Stavrić predaje u srednjim stručnim školama ekonomsku grupu predmeta. Godine 1965. uključuje se u nastavu na Višoj ekonomsko-komercijalnoj školi u Brčkom. U tom periodu predaje i na više kurseva za obrazovanje odraslih. U međuvremenu je završio i seminar iz andragogije pod rukovodstvom profesora Sveučilišta u Zagrebu.

Godine 1974. prelazi na Tehnološko-metalurški fakultet u Beogradu, u svojstvu asistenta, a 1977/78. školske godine Fakultet mu povjerava izvođenje nastave i obavljanje ispita iz predmeta Osnovi ekonomike i organizacije proizvodnje. Za docenta je biran krajem 1978. godine za predmet Osnovi ekonomike i organizacije proizvodnje, na istom Fakultetu, reizbor za docenta je izvršen 1983. godine, zatim izbor za vanrednog profesora 1984. godine, a reizbor u isto zvanje početkom 1989. godine. Iste godine izabran je za redovnog profesora Univerziteta u Beogradu. Usvajanjem novog Statuta i nastavnog plana Fakulteta, od 1998. godine predaje Ekonomiku preduzeća i menadžment, a povjerena mu je i nastava iz predmeta Metodologija naučno-istraživačkog rada, koji se sluša u desetom semestru. Na postdiplomskim studijama Tehnološko-metalurškog fakulteta B. Stavrić je takođe predavao Ekonomiku razvoja i Ekonomiku energetike.

Prof. dr Božidar bio je mentor na izradi većeg broja magistarskih teza na više fakulteta (Tehnološko-metalurški fakultet Beograd: Ljiljana Pajkanović, Milovan Tomić i Ozren Očić); Ekonomski fakultet Banja Luka (Ivo Barešić, Dragiša Hadžić, Živko Stanišljević i Rifet Đogić); UPIM Banja Luka (Rajko Macura, Predrag Damjanović, Šefik Smlatić, Nenad Račić, Nikola Atlagić, Ljiljana Bašić, Damir Đug, Renata Smlatić, Mirjana Stojanović, Šefik Mustedanagić, Jelena Galić, Vlado Kvasina i dr.), kao i na izradi 9 doktorskih disertacija (Tehnološko-metalurški fakultet Beograd: Mićo Jovanović, dipl. inž. Slavica Šiler – komentor); Ekonomski fakultet Banja Luka (Dušan Lazarević, Željko Baroš, Jovan Jovanović, Rifet Đogić i Mirjana Ratković-Abramović); Ekonomski fakultet Istočno Sarajevo (Marko Šarčević i Radovan Spremo); Ekonomski fakultet u Prištini (Zoran Becner). Pored toga, bio je član ili predsjednik velikog broja komisija za odbranu magistarskih i specijalističkih radova, kao i doktorskih disertacija na: Tehnološko-metalurškom fakultetu u Beogradu, Ekonomskom fakultetu u Beogradu,

Ekonomskom fakultetu u Subotici, Fakultetu organizacionih nauka u Beogradu, Ekonomskom fakultetu u Banjaluci, Fakultetu spoljne trgovine u Bijeljini, Tehničkom fakultetu u Zrenjaninu, Ekonomskom fakultetu u Prištini i Pravnom fakultetu u Kragujevcu.

Školske 1995/96. godine B. Stavrić je započeo angažman u nastavi Ekonomike preduzeća na Ekonomskom fakultetu na Palama, gde je predavao sve do izbora nastavnika sa punim radnim vremenom. Takođe, iste godine započeo je sa izvođenjem nastave iz istog predmeta na Višoj školi spoljne trgovine u Bijeljini, a od 2004. godine, osnivanjem Fakulteta spoljne trgovine (koji danas nosi naziv Fakultet poslovne ekonomije) u Bijeljini, B. Stavrić je prešao u radni odnos sa punim radnim vremenom, u kom svojstvu je ostao sve do prestanka radnog odnosa u junu 2008. godine. U međuvremenu, bio je dvije godine prodekan za nastavu na Fakultetu spoljne trgovine u Bijeljini.

B. Stavrić je bio i mentor za izradu preko 250 diplomskih radova na: Tehnološko-metalurškom fakultetu u Beogradu, Rudarsko-geološkom fakultetu u Beogradu, Ekonomskom fakultetu u Brčkom i Fakultetu spoljne trgovine u Bijeljini.

Profesor Božidar Stavrić predavao je Ekonomiku preduzeća, Organizaciju preduzeća, Industrijsku sociologiju, Menadžment i metodologiju naučno-istraživačkog rada na redovnim i postdiplomskim studijama na skoro svim navedenim fakultetima, uključujući i Rudarsko-metalurški fakultet u Kosovskoj Mitrovici, Tehnički fakultet u Boru i Tehnološki fakultet u Tuzli, Tehnološki fakultet u Banjaluci, kao i na Beogradskoj poslovnoj školi, Univerzitetu Singidunum u Beogradu, Univerzitetu za poslovni inženjering i menadžment Banja Luka, Ekonomskom fakultetu u Prištini, Univerzitetu Megatrend u Beogradu i drugim.

Zapažena je i andragoška aktivnost prof. B. Stavrića na seminarima permanentnog obrazovanja rukovodnih kadrova u privredi i to u Beogradu, Banjaluci, Sarajevu, Tuzli, Doboju, Bihaću, Užicu, Kragujevcu, Kraljevu i dr. Predavao je na Poslovnoj školi u organizaciji Privredne komore Jugoslavije i Instituta za unapređenje robnog prometa u Beogradu.

Biran je na razne dužnosti u sindikalnoj organizaciji, te je bio predsjednik sindikalne podružnice, predsjednik opštinskog odbora jednog strukovnog sindikata, predsjednik savjeta za poljoprivredu, prehrambenu industriju i zadrugarstvo Osnovne privredne komore Tuzla, član upravnog odbora Fonda zajedničkih rezervi BiH, predsjednik Skupštine sindikata radnika poljoprivrede, prehrambene i duvanske industrije BiH, član Saveznog odbora istog sindikata, član predsjedništva Republičke konferencije Saveza sindikata BiH.

Po dolasku na Tehnološko-metalurški fakultet u Beogradu, B. Stavrić se angažuje kao član redakcije Informativnog biltena TMF-a, član vijeća Fakulteta redovnog sastava, kao i na dužnosti šefa Katedre za metalurško inženjerstvo.

Odlikovan je Ordenom rada sa srebrnim vijencem 1986. godine. Godine 1980. biran je za člana Savjeta, a 1981, zatim 1983. i 1998. godine biran je za prodekana Tehnološko-metalurškog fakulteta u Beogradu. Bio je i predsjednik Komisije za razvoj Univerziteta u Beogradu. U međuvremenu je bio i delegat TMF-a u Skupštini Republičke zajednice nauke Srbije. Angažovao se takođe u društvenom životu izvan Fakulteta i Univerziteta. Godine 1986. biran je za člana Predsjedništva vaterpolo kluba Partizan u Beogradu, sa četvorogodišnjim mandatom.

Profesor B. Stavrić biran je u zvanje naučni savjetnik i bio je predsjednik Naučnog vijeća Instituta za istraživanja tržišta (IZIT) u Beogradu, kao i član redakcije časopisa Serbian Outlook, koji je izdavao Institut. Član je redakcije časopisa Serbian Journal of Management, zatim pokretač i glavni i odgovorni urednik časopisa Novi EKONOMIST, a bio je i glavni i odgovorni urednik časopisa Direktor.